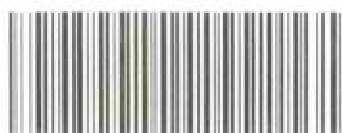

פ-24/ 2132

מאמר מאת רחל ינאית

1938

2/3/24

[illegible]

1938

בתיה הלוינגר ה"י
לימי המאורעות
לבני / עולם
מימי ההגנה

[illegible]
[illegible]

4

<u>בחוה הלימוד בירושלים בימי המאורעות</u>

התחיל הדבר בימי הפסח, בגן עצי הפרי. לילה לילה פירצות חדשות בגדר. עם כל יום מתחצפים הרועים יותר, והגן בעצם ימי הלבלוב, והוא נשקף אל מול בית הנציב, מול עיני המשמר.

מדי יום נתקן את חוטי הברזל בגדר, מדי יום נקשרם מחדש, ומדי לילה נתקים ונחתכים שוב. החוצפה הולכת וגוברת. זה שנים שלא העיזו להדור אל תוך גבולנו, ועתה - -

הרגשת של אי-שקט ממלאה הלב למראה הענפים השבורים. הם תלויים מדולדלים על גבי העצים, ובלילה האחרון נפגע המטע הצעיר. העצים עודם רכים ורעננים, והנה מושלכים כחללים, גדועים ועקורים.

מסביב לחות-הלימוד משוטטות דמויות חשודות, והרועים - הנערים הללו, כמה חוצפנים הם עתה. בוקר אחד אנו עוסקים בעידור העצים, והפוחזים פורצים עם הצאן מבעד לגדר, עם העזים והכבשים, חודרים אל תוך הגן. מהרנו לגרשם, להדפם והם לא נרתעו והמטירו אבנים על ראשינו, עד שהברחנום אותם מעבר לגיא.

והמשטרה - אליה פנינו לא אחת ולא שתים ערכו חקירה ואף הביאו כלבים עירנים וזריזים, הריחו הללו וריחרחו ועד הכפר הסמוך הגיעו, אך לתוצאות לא הביאו - המשטרה עסוקה בענינים חשובים מאלה -

מה לילה מליל? מה עלול להתרחש סביב לנו?

חשהו באויר מזכיר את ימות שנת 1929. נעורים הזכרונות. כאז כן עתה מתחיל להיות מורגש בסינתנו "ערב מאורעות" - - -

בסביבה השוממה בולטת נקודתנו הזעירה, הבודדת, על גבי חרבות קדם - -

ואנו בעצם התכונה המשקית, עומדים לבנות הבית השני בחוה. אומרים לקבל עוד ועוד נערות להכשרה. עמנו שני מורים, אם הבית, המורה לבישול וחבר אחד הוא השומר. מדי לילה עולים באזנינו קולות נפץ של יריות, האוירה מבשרת רעה. מרחוק אנו מבחינים סימני משואות על הגבעות ובאזנינו קולות יריות, והן הולכות וקרבות. באחרונה, בחצות לילה, ימים מועטים לפני המאורעות נשמעו פרפורי יריות מכל צד ועפר מקרוב, מאחורי הגדר שלנו סמוך

לשער, והבדורים מתעופפים בשמי החוה ו.דמה היה הנה-הנה ויפגעו בראשינו.

בשבילים המתפתלים במורד לעבר ה"סוכארא", שוכנים בני המדבר באהלים מאחורי ההר מסולבו, וליכינגנו אנשי "צור בהיר", אלה הפלחים, שהופכים לאט-לאט לעירוניים. מדי יום יורדים לירושלים לעבודה - הם עוברים על-פני החוה ושולחים אלינו מבטים אפלים המפעפעים שנאה. בני האפנדים מתחילים מבקרים בכפר, והד ההסתה עולה באפנו, נישאת אלינו מתוך שתיקתם החצופה בעברם על-יד שער החוה.

בוקר אחד, והרועים מנתקים חוטי התיל של הגדר, פורצים ישר אל תוך גן הירק, אל תוך הכרם, כאלו הפפקר המקום וליה דין וליה דיין. התיצבנו פנים אל פנים ב"מערכה" עמם. התכבדנו באבנים והשיבונו באבנים מלוא חופנים, צרורות אבנים זרקנו עליהם עד שפלטו "הגבורים" וברחו, ובידינו שלל - שני כבשים שבויים עמנו. לשחוט לא שחטנום, ולשוק לא הוצאנו אותם. הכנסנו אותם אל המחסן ומחכים -

עבר לילה, ולמחרת, עם אדר היום הופיעו אורחים, אנשי סילואן, אנשי כפר השלוח. עלו אלינו מנחל קדרון, התקרבו אל השער ועומדים מהססים - הלהכנס אם לא. ואנו רואים אותם היטב, וכאילו אין מרגישים בהם. השומר שלנו, תימני צעיר, מתהלך לו בחצר (בוגר מתנועת הנוער), מתנא כולו מתמתח, אומר לעשות רושם של שומר ממש, של אדם מבוגר. "אורחינו" מתקדמים. הנה כבר בפנים השער. השומר פונה לצדם ומודיע לי: "האחד הוא בעל הצאן, והשני שיך הכפר, באו לבקש את הכבשים".

עם שכנים מחבלים אין רצון לשאת ולתת, ואל נא ידמו כי הפקר המקום שלנו, נעמוד בעצמנו על המשמר ולמשטרה נקרא. השומר חוזר אליהם. ושוב הוא מודיע: רצונם להשלים, מתחייבים לשמור על נחסי שכנים הוגנים.

ובכן, נגסה.

ובינתיים טלפנו מן המשטרה: האם הופיעו אנשי הכפר, האם באו לדרוש את הכבשים? - צריך לאסרם.

לא אין צורך. בעצמנו נסתדר - אנו "עושים שלום", ברית שלום נכרות עם אנשי כפר סילואן (לכמה זמן?)

וחיים שלנו, חיים השומר, בקי בהלכות "שלום שכנים" - לחם ומלח יטעמו אתנו, ולא יפרו את דבורם. והשנים מתקרבים. השתחוויות וברכות וחוזר חלילה. והבנות מסביב מעמידות פנים רציניים. עוצרות בעד הצחוק ונוהגות נימוס. אם שלום - הרי בכבוד!

מתכנסים לחדר האוכל, ועל השולחן מופיע שקפה המסורתי. חיים מנצח על המסיבה. במקום לחם - מצה, הרי אחרון של פסח היום. ושוטפת השיחה מתוך ידידות ונחת...השנים מרבים להתפעל ממשקנו. אם מתוך חנופה ואם מתוך תום כפרי. ואני מפנה את מבטיהם אל המראה שבחוץ, אל ההרים המשתרעים מזרחה - שוממים ועזובים, ההרים כמו שהיתה אדמה בחות בטרם שבאנו הנה. האם אין די מקום עבורנו ועבורכם? "סמיח סמיחס" (אמת, אמת) מגיד השיך בראשו, והוא מרבה להצטדק על מעשי החבלה של הרועים ומטיל את כל האשמה על ראשיהם ומבטיח בבוהות, מבטיח בטחון לעתיד. מהיום והלאה - "עלא ראשי", לא יגעו בכם עוד. - ולאות האחריות הוא חותם בעצם ידו, באצבעותיו, על גליון החוזה. על הקיר הובלטו יפה חמש אצבעותיו וכף היד כולה, כחתימת היד כנגד הרוחות והמזיקים, אשר הפלחים נוהגים לטבוע על משקופי הבתים בתוך הכפרים. עוד שעה ארוכה נמשכה השיחה ונסבה על הא ועל דא, על העבר הרחוק ועל ימי בני ישראיל, דברים מעורפלים, קטעי אגדות - באילו באו הדברים מצדם לשם פיוס ופצוי, ומפויסים ונרגעים יצאו גם הם מאתנו, ושני הכבשים על ידם...

ומני אז - הרי זה פלא, שקט אצלנו בפינה, זה שבועות אחדים . שקט בעצם ימי הזעם של ההתנפלויות והרציחות בארצנו.

בלילות משתלט עלינו אי-הבטחון, הכל מסביב נראה חשוד. אוושה קלה אם תגיע מהשיחים. וקול מרחוק עת ינשא כל צל שיחלוף, כל אור שינצנץ במרחק - כדורים מתעופפים מעל פני התחוה ואני מתעוררת מבוהלת, כאילו קרה משהו פה על ידך, ובחרדה מקשיבה לצעדי השומר ואל לחש החברים שעומדים על המשמר. מקשיבה ולשמלאט נרגעת - במשק עדיין הכל בסדר... זה אי שם בסביבה, יותר רחוק מחוץ לתוה, נשרה יריה באוירה מאי שם נישא הד נפץ של פצצה, במשק באופה עוד לא קרה.

אך שוב אין הלב רוגע, נמה ולא נמה עד אור הבוקר. מצלצל הפעמון לעבודה, מפזר את שרידי צללי הלילה. יש מהר הכל בעבודה. קפל צחוק, צהלת נוער, כאור הבוקר, באויר הרענן, והעבודה מרובה ודחופה, הרי התברכנו השנה בגשמי ברכה - בכל ערוגה ובכל תלם מוחשת ברכת המים. הברכה שלנו מלאה על גדותיה ומבלי משים ישובבו המים את הלב, יעודדו וכאילו יוסיפו בטחון. העבודה בולעת

ומשכיחה את אי השקט. כל שעה תפחשה, כל רגע, והיום חולף במהרה. יקרה לנו העבודה בימים האלה, יקרה ומשותפת לחברה המבוגרת ולנערה העולה בתוכנו, כאילו מתוך האדמה מתוך העבודה ומתמסרת תרגשת הבטחון.

העבודה מרגיעה, העבודה מנחמת.

<u>בחוות הלימוד בירושלים בימי המאורעות</u>

התחיל הדבר בימי הפסח, בגן עצי הפרי. לילה לילה פירצות חדשות בגדר. עם כל יום מתחצפים הרועים יותר, והגן בעצם ימי הלבלוב, והוא נשקף אל מול בית הנציב, מול עיני המשמר.

מדי יום נתקן את חוטי הברזל בגדר, מדי יום נקשרם מחדש, ומדי לילה נתקים ונחתכים שוב. החוצפה הולכת וגוברת. זה שנים שלא העיזו לחדור אל תוך גבולנו, ועתה - -

הרגשה של אי-שקט ממלאה הלב למראה הענפים השבורים. הם תלויים מדולדלים על גבי העצים, ובלילה האחרון נפגע המטע הצעיר. העצים עודם רכים ורעננים, והנה מושלכים כחללים, גדועים ועקורים.

מסביב לחות-הלימוד משוטטות דמויות חשודות, והרועים - הנערים הללו, כמה חוצפנים הם עתה. בוקר אחד אנו עוסקים בעידור העצים, והפוחזים פורצים עם הצאן מבעד לגדר, עם העזים והכבשים, חודרים אל תוך הגן. מהרנו לגרשם, להדפם והם לא נרתעו והמטירו אבנים על ראשינו, עד שהברחנום אותם מעבר לגיא.

והמשטרה - אליה פנינו לא אחת ולא שתים ערכו חקירה ואף הביאו כלבים עירנים וזריזים, הריחו הללו וריחרחו ועד הכפר הסמוך הגיעו, אך לתוצאות לא הביאו - המשטרה עסוקה בענינים חשובים מאלה -

מה לילה מליל? מה עלול להתרחש סביב לנו?

תשהו באויר מזכיר את ימות שנת 1929. נעורים הזכרונות. מאז כן עתה מתחיל להיות מורגש בבינתנו "ערב מאורעות" - - -

בסביבה השוממה בולטת נקודתנו הזעירה, הבודדת, על גבי חרבות קדם - -

ואנו בעצם התכונה המשקית, עומדים לבנות הבית השני בחוה. אומרים לקבל עוד ועוד נערות להכשרה. עמנו שני מורים, אם הבית, המורה לבישול וחבר אחד הוא השומר. מדי לילה עולים באזנינו קולות נפץ של יריות, האוירה מבשרת רעה. מרחוק אנו מבחינים סימני משואות על הגבעות ובאזנינו קולות יריות, והן הולכות וקרבות. באחרונה, בחצות לילה, ימים מועטים לפני המאורעות נשמעו פרפורי יריות מכל צד ועבר מקרוב, מאחורי הגדר שלנו סמוך

לשער, והכדורים מתעופפים בשמי החוה ו.דמה היה הנה-הנה ויפגעו בראשינו.

בשבילים המתפתלים במורד לעבר ה"סוכארא", שוכנים בני המדבר באהלים מאחורי ההר ממולנו, ולימיננו אנשי "צור בהיר", אלה המלחים, שהופכים לאט-לאט לעירוניים. מדי יום יורדים לירושלים לעבודה - הם עוברים על-פני החוה ושולחים אלינו מבטים אפלים המפעפעים שנאה. בני האפנדים מתחילים מבקרים בכפר, והד ההסתה עולה באפנו, נישאת אלינו מתוך שתיקתם החצופה בעברם על-יד שער החוה.

בוקר אחד, והרועים מנתקים חוטי תתיל של הגדר, פורצים ישר אל תוך גן הירק, אל תוך הכרם, כאלו הפקר המקום ולית דין ולית דיין. התיצבנו פנים אל פנים ב"מערכה" עמם. התכבדנו באבנים והשיבונו באבנים מלוא חופנים, צרורות אבנים זרקנו עליהם עד שפמלטו "הגבורים" וברחו, ובידינו שלל - שני כבשים שבויים עמנו. לשחוט לא שחטנום, ולשוק לא הוצאנו אותם. הכנסנו אותם אל המחסן ומחכים -

עבר לילה, ולמחרת, עם אור היום הופיעו אורחים, אנשי טילואן, אנשי כפר השלוח. עלו אלינו מנחל קדרון, התקרבו אל השער ועומדים מהססים - הלהכנס או לא. ואנו רואים אותם היטב, וכאילו אין מרגישים בהם. השומר שלנו, תימני צעיר, מתהלך לו בחצר (בוגר מתנועת הנוער), והוא כולו מתמתח, אומר לעשות רושם של שומר ממש, של אדם מבוגר. "אורחינו" מתקדמים. הנה כבר בפנים השער. השומר פונה לצדם ומודיע לי: "האחד הוא בעל הצאן, והשני שיך הכפר, באו לבקש את הכבשים".

עם שכנים מחבלים אין רצון לשאת ולתת, ואל נא ידמו כי הפקר המקום שלנו, נעמוד בעצמנו על המשמר ולמשטרה נקרא. השומר חוזר אליהם. ושוב הוא מודיע: רצונם להשלים, מתחייבים לשמור על נכסי שכנים הוגנים.

ובכן, ננסה.

ובינתיים מלפנו מן המשטרה:האם הופיעו אנשי הכפר, האם באו לדרוש את הכבשים? - צריך לאסרם.

לא אין צורך. בעצמנו נסתדר - אנו "עושים שלום", ברית שלום נכרות עם אנשי כפר סילואן (לכמה זמן?)

וחיים שלנו, חיים השומר, בקי בהלכות "שלום שכנים" - לחם ומלח יטעמו אתנו, ולא יפרו את דבורם. והשנים מתקרבים. השתחוויות וברכות וחוזר חלילה. והבנות מסביב מעמידות פנים רציניים. עוצרות בעד הצחוק ונוהגות נימוס. אם שלום - הרי בכבוד!

מתכנסים לחדר האוכל, ועל השולחן מופיע הקפה המסורתי. חיים מנצח על המסיבה. במקום לחם - מצה, הרי אחרון של פסח היום. ושוטפת השיחה מתוך ידידות ונחת...השנים סרבים להתפעל ממשקנו. אם מתוך תנופה ואם מתוך תום כפרי. ואני מפנה את מבטיהם אל המראה שבחוץ, אל ההרים המשתרעים מזרחה - שוממים ועזובים, ההרים כמו שהיתה אדמה בחוה בטרם שבאנו הנה. האם אין די מקום עבורנו ועבורכם? "סחיח סחיח" (אמת, אמת) מניד השיך בראשו, והוא מרבה להצטדק על מעשי החבלה של הרועים ומטיל את כל האשמה על ראשיהם ומבטיח גבוהות, מבטיח בטחון לעתיד. מהיום והלאה - "עלא ראשי", לא יגעו בכם עוד. - ולאות האחריות הוא חותם בעצם ידו, באצבעותיו, על גליון החוזה. על הניר הובלטו יפה חמש אצבעותיו וכף היד כולה, כחתימת היד כנגד הרוחות והמזיקים, אשר הפלחים נוהגים לטבוע על משקופי הבתים בתוך הכפרים. עוד שעה ארוכה נמשכה השיחה ונסבה על הא ועל דא, על העבר הרחוק ועל ימי בני ישראיל, דברים מעורפלים, קטעי אגדות - כאילו באו הדברים מצדם לשם פיוס ופצוי, ומפויסים ונרגעים יצאו גם הם מאתנו, ושני הכבשים על ידם...

ומני אז - הרי זה פלא, שקט אצלנו בפינה, זה שבועות אחדים. שקט בעצם ימי הזעם של ההתנפלויות והרציחות בארצנו.

בלילות משתלט עלינו אי-הבטחון, הכל מסביב נראה חשוד. אוושה קלה אם תגיע מהשיחים. וקול מרחוק עת ינשא כל צל שיחלוף, כל אור שינצנץ במרחק - כדורים מתעופפים מעל פני החוה ואני מתעוררת מבוהלת, כאילו קרה משהו פה על ידך, ובחרדה מקשיבה לצעדי השומר ואל לחש החברים שעומדים על המשמר. מקשיבה ולמשלאם נרגעת - במשק עדיין הכל בסדר.. זה אי שם בסביבה, יותר רחוק מחוץ לחוה, נסרה יריה באוירה מאי שם נישא הד נפץ של פצצה, במשק מאומה עוד לא קרה.

אך שוב אין הלב רוגע, נמה ולא נמה עד אור הבוקר. מצלצל הפעמון לעבודה, מפזר את שרידי צללי הלילה. יש מהר הכל כעבודה. קול צחוק, צהלת נוער, כאור הבוקר, כאויר הרענן, והעבודה מרובה ודחופה, הרי התברכנו השנה בגשמי ברכה - בכל ערוגה ובכל תלם מורגשת ברכת המים. הברכה שלנו מלאה על גדותיה ומבלי משים יעובבו המים את הלב, יעודדו וכאילו יוסיפו בטחון. העבודה בולעת

ומשכיחה את אי השקט. כל שעה תפשה, כל רגע, והיום חולף במהרת. יקרה לנו העבודה בימים האלה, יקרה ומשותפת לחברה המבוגרת ולנערה העולה בתוכנו, כאילו מתוך האדמה מתוך העבודה ומתמסרת הרגשת הבטחון.

העבודה מרגיעה, העבודה מנחמת.

מחשבים כל צעד, חשים במבטיהם כבחצים השלוחים אל הגב. הקצין מסנן מבין השנים - "יעמדו כאילו מצפים לקרבן".

על יד הכותל שוטר ערבי צעיר מקדם את פני הקצין - הנה שם יעמוד לו היהודי, משוגע הוא.

בקצה הרחבה מצאתיו כפוף ונשען אל הכותל - שקוע בתפילה באילו התכנס כולו בתוכו - התקרבתי לאט. לא הרגיש בי, עברתי על ידו ונגשתי מהעבר השני. איננו שם לב.

- מאיזו עדה? פניתי אליו.

אין תשובה.

- האם ספרדי? -

לאט לאט הרים את ראשו וכאילו לעצמו:

- יהודי.

- ומנין אתה? - הוספתי לשאול.

- מירושלים.

- כלומר - מאיזו שכונה?

- ממחנה יהודה.

האם בכל ערב שבת תבקר אצל הכותל?

- לפעמים.

- כלום לא ידעת שיכולת להרג?

- האלהים בשמים.

- מה מעשה ידיך?

שואב מים אני -- 7

את המלים האחרונות השיב כאילו לכותל ולא לי.

הרגשתי היטב - השיחה עליו לטורח.

השמש שקעה, הצללים עמקו ועמקה העצבות. הראית מימיך את הכותל בשעת הבדידות, בחצות הלילה או בשעות הבוקר המוקדמות, כשאין איש מסביב? ראית כשאבנים אלמות מדובבות?

"השעה מאוחרת" - אומר הקצין - "אני מוכרח לקחת אותו מכאן" - אך המתפלל מוכן כבר מעצמו. גמר את תפילתו, סר מהכותל, והוא מביט בתמהון ומשתומם שישהו שם לב אליו --

- נלך, מאיץ בנו הקצין וקולו חרד.

- נלך --

רחל ינאית בן-צבי

[illegible]

[illegible]

[illegible]

- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

[illegible]

- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

- [illegible]

[illegible]